

Oponentský posudek na diplomovou práci Kristýny Urbanové na téma *Příkaz nadřízeného jako okolnost vylučující protiprávnost v mezinárodním trestním právu*

Autorka si zvolila zajímavé a v českém prostředí až na pár odkazů v obecněji pojatých pracích dosud nezpracované téma. S tímto tématem si po obsahové i formální stránce poradila velmi dobře a předložila diplomovou práci, která je nejen komplexní a logicky uspořádaná, ale i čtivá a argumentačně přesvědčivá,

1. Aktuálnost (novost) a náročnost tématu:

Téma, jak uvádí sama autorka, není nijak nové, diskuse o něm probíhají již desetiletí, ba století. To mu ovšem nijak neubírá na aktuálnosti, která je zvláště patrná vždy po skončení velkých ozbrojených konfliktů a při vyrovnávání se s následky hromadného porušování lidských práv. Takové situace nastaly v posledních dvou desetiletích opakovaně, proto není divu, že se téma příkazu nadřízeného opět těší značnému zájmu, a to nejen ze strany doktríny mezinárodního práva, ale i jeho praxe. Daný zájem dále zesílil v souvislosti s činností *ad hoc* Mezinárodních trestních tribunálů pro bývalou Jugoslávii a Rwandu a sustavením Mezinárodního trestního soudu, jejichž statuty a následně i judikatura se s institutem příkazu nadřízeného musely určitým způsobem vyrovnat. Téma je středně náročné. Hlavní úskalí při jeho zpracování mohl představovat poměrně omezený okruh relevantních pramenů a nalezení vhodné struktury. Obě tato úskalí se autorce podařilo úspěšně překonat.

2. Hodnocení práce:

Diplomová práce je rozčleněna do úvodu, čtyř kapitol a závěru, k nimž je připojen seznam použitých pramenů a literatury, seznam zkratk a anglicky psané shrnutí. Úvod je pojat snad až zbytečně úsporně. Chybí v něm bližší představení tématu, jeho zasazení do širšího kontextu i aspoň základní rozbor dostupné literatury. Text se omezuje prakticky jen na prosté uvedení tématu a představení zvolené struktury, což není zcela adekvátní charakteru práce. První kapitola, nazvaná obecné otázky, nejprve představuje střet hodnot, v jehož rámci se institut příkazu nadřízeného vyskytuje (zájem na disciplíně vs. zajištění dodržování práva), a následně představuje tři přístupy, které se ve vztahu k příkazu nadřízeného postupně vyprofilovaly na mezinárodní i vnitrostátní scéně. Je škoda, že tento rozbor nedoprovází obecnější výklad věnovaný individuální trestní odpovědnosti a institutu okolností vylučujících protiprávnost/odpovědnost, který by umožnil situovat téma v širším rámci mezinárodního trestního práva.

Druhá kapitola mapuje historický vývoj institutu příkazu nadřízeného v období od vzniku mezinárodního (trestního) práva až do 90. let 20. století. Za ocenění stojí, že autorka zde hojně pracuje s primárními prameny a s judikaturou, a to včetně případů rozhodovaných národními soudy. Všimá si také postupných proměn doktrinálních pohledů, byť zde by rozbor mohl být detailnější. Třetí kapitola se zabývá specifickou úpravou institutu příkazu nadřízeného v článku 33 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. V poslední, čtvrté kapitole si autorka klade otázku, zda je institut příkazu nadřízeného upraven normou obyčejového mezinárodního práva. S ohledem na různorodost praxe i názorů států zodpovídá autorka tuto otázku negativně. Závěr je opět nadměrně stručný a nepřináší více než strohou rekapitulaci některých poznatků v práci získaných.

Diplomová práce má obecně dobrou úroveň. Autorka prokazuje, že se v problematice orientuje a že ji dokáže nejen charakterizovat, ale i analyzovat a na řadu jejích aspektů si vytvořit samostatný názor. Osvědčuje také schopnost pracovat s prameny různého typu a zaměření a kriticky tyto prameny hodnotit. Navzdory vysokému standardu vykazuje práce rovněž některé dílčí nedostatky. Z formálního hlediska zamrzí ne zcela dokonalé zvládnutí českého pravopisu a syntaxe a některé překlepy. Z hlediska obsahového pak, kromě již uvedeného, lze litovat toho, že autorka nevěnovala větší pozornost případným rozdílným podobám institutu v případě příkazů udílených v civilním a vojenském sektoru a nezamyslela se nad aplikací institutu v rámci ozbrojených sil či administrativní správy nestátních aktérů (zejména v souvislosti s Římským statutem MTS).

3. Otázky k zodpovězení při obhajobě:

V rámci ústní obhajoby by se diplomantka mohla vyjádřit k následujícím otázkám:

- A) Jaké okolnosti vylučující protiprávnost/odpovědnost zná současné mezinárodní trestní právo a jaké místo mezi nimi zaujímá institut příkazu nadřízeného?
- B) Jak přistupují státy, mezinárodní soudní orgány a doktrína mezinárodního práva k příkazům nadřízeného v rámci civilního sektoru. Je tento institut pojímán analogicky k sektoru vojenskému, nebo lze vysledovat určité rozdíly?
- C) Na str. 47 autorka uvádí, že osoba vydávající rozkazy musí být součástí státní struktury. Znamená to, že v rámci Římského statutu MTS je vyloučena aplikace institutu v případě obviněných z řad nestátních aktérů (povstaleckých skupin apod.)?

4. Závěry a doporučení

Diplomová práce Kristýny Urbanové nazvaná *Příkaz nadřízeného jako okolnost vylučující protiprávnost v mezinárodním trestním práva* nabízí komplexní zpracování tématu, jemuž dosud nebyla v českém a do jisté míry ani zahraničním prostředí věnována dostatečná pozornost. Autorka se s tématem vyrovnala úspěšně a prokázala schopnost samostatné vědecké práce. Přes drobné nedostatky práce splňuje nároky kladené na diplomové práce na Právnické fakultě UK, a proto ji **doporučuji** k obhajobě a s výhradou úspěšného průběhu ústní obhajoby ji hodnotím jako **výbornou**.

V Praze dne 24. srpna 2010

JUDr. PhDr. Veronika Bílková, PhD., E.MA